

SUCCINTE CONSIDERAȚII ASUPRA UNEIA DIN PREMISELE EXERCITĂRII DREPTULUI DE A VOTA: CABINELE DE VOT

Silviu-Dorin ȘCHIOPU

Abstract

On the occasion of the elections to the European Parliament held in Romania on 26 May 2019, we found that, unlike previous elections, the number of voting booths in some polling stations decreased. Therefore we chose to examine the applicable legal regulations in this matter, as well as the correlations between the number of voting booths and the number of stamps with the mark "VOTED" used for these elections. Replacing the rule that equality between the voting booths and the number of stamps should be maintained, with the rule that the number of stamps must be at least equal to the number of voting booths, has allowed the number of voting booths to fall below the legal minimum, without this being too obvious due to the preservation of the number of stamps in previous quotas. This decrease in the number of voting booths has led to a lag in the electoral process, as well as the formation of voters' queues. Therefore, de lege ferenda is required a return to the previous rule that stated the equality between the number of polling booths and the number of stamps. In addition, the competent authorities should exercise their powers of control even on the number of voting booths allocated to each pooling station precisely because of its impact on the smooth running of the electoral process.

Keywords: *right to vote, de facto limitation, pooling station, voting booth.*

Una din premisele exercitării efective a dreptului de vot prevăzut de art. 36 din Constituția României¹ constă în posibilitatea oferită alegătorului de a avea acces în localul secției de votare. Totuși, pentru buna organizare și desfășurare a alegerilor, accesul alegătorilor în sala de votare are loc în serii corespunzătoare numărului cabinelor de vot². Astfel, dacă unei secții de votare i-au fost alocate 5 cabine, nici

¹ Republicată în M. Of. nr. 767 din data de 31 octombrie 2003.

² A se vedea art. 46 alin. (3) din *Legea nr. 33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European*, republicată în M. Of. nr. 627 din data de 31 august 2012; art. 85 alin. (2) din *Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale [...]*, publicată în M. Of. nr. 349 din data de 20 mai 2015; art. 84 alin. (2) din *Legea nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente*, publicată în M. Of. nr. 349 din data de 553 din data de 24 iulie 2015; art. 44 alin. (6) din *Legea nr. 370/2004 pentru*

numărul alegătorilor prezenți concomitent în interiorul secției de votare nu ar trebui să depășească această cifră pe parcursul desfășurării procesului electoral.

De aceea, fiecare local de secție de votare ar trebui să posede un număr *suficient* de cabine de vot și de ștampile cu mențiunea „VOTAT”. În cazul alegerilor pentru Parlamentul European³ numărul cabinelor și al ștampilelor trebuie să fie *proporțional* cu numărul alegătorilor înscrși în copiile de pe listele electorale⁴ permanente și speciale și cu numărul *estimat* al alegătorilor care vor fi înscrși în listele electorale suplimentare.

Pentru alegerile prezidențiale este avut în vedere numărul alegătorilor înscrși în copiile de pe listele electorale permanente și numărul estimat al alegătorilor care vor fi înscrși în tabelele prevăzute la art. 9 din Legea nr. 370/2004, adică listele electorale suplimentare⁵. Legea privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților are în vedere numărul alegătorilor înscrși în Registrul electoral și respectarea duratei votării prevăzute de lege⁶. Potrivit art. 82 alin. (3), votarea începe la ora 7.00 și are loc până la ora 21.00.

Legea pentru alegerea autorităților administrației publice locale⁷ și Legea privind organizarea și desfășurarea referendumului⁸ nu menționează decât necesitatea un număr suficient de cabine și ștampile cu mențiunea „VOTAT”, fără a face alte precizări.

Asigurarea cabinelor de vot cade în sarcina primarilor și a prefecților în cazul alegerilor prezidențiale, a celor pentru alegerea Parlamentului European, a celor pentru alegerea Senatului și a Camerei Deputaților și al referendumului⁹, și doar a primarilor în cazul alegerii autorităților administrației publice locale¹⁰.

Înainte de a trece mai departe precizăm că, potrivit art. 104 din Legea nr. 208/2015, în îndeplinirea atribuțiilor sale, Autoritatea Electorală Permanentă adoptă hotărâri care au caracter normativ.

În 2008, Autoritatea Electorală Permanentă a emis *Hotărârea nr. 4/2008 privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească localurile secțiilor de votare pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului*¹¹.

alegera Președintelui României, republicată în M. Of. nr. 650 din data de 12 septembrie 2011 și art. 37 alin. (1) din *Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului*, publicată în M. Of. nr. 84 din data de 24 februarie 2000.

³ A se vedea art. 45 alin. (1) din Legea nr. 33/2007.

⁴ În esență listele electorale cuprind cetățenii cu drept de vot înscrși în Registrul electoral (sistem informatic național de înregistrare și actualizare a datelor de identificare a cetățenilor români cu drept de vot și a informațiilor privind arondarea acestora la secțiile de votare).

⁵ A se vedea art. 43 alin. (1) din Legea nr. 370/2004.

⁶ A se vedea art. 81 alin. (1) din Legea nr. 208/2015.

⁷ A se vedea art. 81 alin. (1) din Legea nr. 115/2015.

⁸ A se vedea art. 31 alin. (1) din Legea nr. 3/2000.

⁹ A se vedea art. 43 alin. (2) din Legea nr. 370/2004 și art. 45 alin. (2) din Legea nr. 33/2007, art. 81 alin. (2) din Legea nr. 208/2015 și art. 31 alin. (2) din Legea nr. 3/2000.

¹⁰ A se vedea art. 81 alin. (1) din Legea nr. 115/2015.

¹¹ Publicată în M. Of. nr. 675 din data de 1 octombrie 2008.

Art. 6 alin. (1) din Hotărârea nr. 4/2008, având în vedere numărul alegătorilor înscriși în listele electorale permanente și respectarea duratei votării prevăzute în lege, *recomanda* asigurarea unei cabine de vot pentru fiecare 300 de alegători arondați la o secție de votare ori calcularea numărului de cabine de vot necesare după o anumită formulă¹².

Aceeași hotărâre stabilea în cadrul art. 7 alin. (1) că fiecare secție de votare trebuie să dispună de un număr de ștampile cu mențiunea „VOTAT” *egal* cu cel al cabinelor de vot, dar nu mai mare de numărul membrilor biroului electoral al secției de votare, cu precizarea că numărul optim al acestor ștampile este cuprins între 5 și 7, luându-se în calcul numărul membrilor biroului electoral al secției de votare, fără președinte și locțiitorul acestuia.

Prin urmare, cât timp această hotărâre a fost în vigoare, exista o corelație perfectă între numărul de ștampile cu mențiunea „VOTAT”, numărul cabinelor de vot și numărul alegătorilor prezenți concomitent în interiorul secției de votare. Astfel, dacă unei secții de votare îi erau alocate 5 ștampile, localul de votare trebuia să aibă tot atâtea cabine iar accesul alegătorilor în sala de votare se realiza în serii de câte 5.

Ulterior, prin *Hotărârea Autorității Electorale Permanente nr. 44/2016* privind setul de condiții minimale pe care trebuie să le îndeplinească locațiile în care funcționează secțiile de votare, precum și dotarea minimală a acestora¹³ recomandarea de mai sus a devenit o *obligație*, în acest sens art. 7 alin. (1) dispunând că la fiecare 300 de alegători arondați la o secție de votare se asigură câte o cabină de vot, dar, de regulă, nu mai mult de 5 cabine de vot.

Pe de altă parte, prin art. 9, au fost modificate regulile aplicabile corelației dintre numărul de ștampile cu mențiunea „VOTAT” și numărul urnelor, în sensul că fiecare secție de votare trebuie să dispună de un număr de ștampile cu mențiunea „VOTAT” *cel puțin egal* cu cel al cabinelor de vot, dar nu mai mare de numărul membrilor biroului electoral al secției de votare. Astfel că numărul acestor ștampile poate fi mai mare decât numărul cabinelor de vot.

Anul acesta art. 13 alin. (2) al *Hotărârii Autorității Electorale Permanente nr. 11/2019* privind unele măsuri pentru buna organizare și desfășurare a alegerilor

¹² $N_{cv} = A_{sv} \times T_{mv} / T_v$, unde: N_{cv} = necesar cabine de vot, A_{sv} = număr alegători arondați la o secție de votare, T_{mv} = timp mediu de votare pentru un alegător (aproximativ 2-3 minute) iar T_v = perioada de timp legală pentru votare (14 ore). Spre exemplu, la o secție de votare în ale cărei liste electorale permanente erau înscriși 1.500 de alegători, care votau la un interval de timp mediu de 3 minute, calculul numărului de cabine de vot necesar era următorul: necesar cabine de vot = 1.500 alegători x 3 minute per alegător împărțit la 840 minute (perioada de timp din ziua votării cuprinsă între orele 7.00 - 21.00) = 5,3. Se lua partea întregă, nerotunjită, rezultând astfel un număr de 5 cabine de vot necesare.

¹³ Publicată în M. Of. nr. 915 din data de 14 noiembrie 2016. Potrivit art. 12, pentru secțiile de votare din străinătate, prevederile prezentei hotărâri se aplică, după caz, cu luarea în considerare a condițiilor specifice privind organizarea secțiilor de votare din străinătate.

pentru membrii din România în Parlamentul European din anul 2019¹⁴ a stabilit că fiecare secție de votare trebuie să dispună, *de regulă*, de 5 ștampile cu mențiunea „VOTAT”, cu luarea în considerare a numărului cabinelor de vot, precum și a numărului efectiv al membrilor biroului electoral al secției de votare.

Cel puțin în câteva secții de votare, deși s-a menținut un număr de 5 ștampile cu mențiunea „VOTAT”, numărul cabinelor de vot a scăzut¹⁵, lucru permis de către normele în vigoare care admit că numărul de ștampile cu mențiunea „VOTAT” trebuie să fie *cel puțin egal* cu cel al cabinelor de vot, adică poate fi mai mare. Atâta timp cât numărul cabinelor de vot ar rămâne pe deplin corelat cu obligația de a se asigura o cabină de vot pentru fiecare 300 de alegători arondați, nu putem spune că ne-am afla în afara cadrului legal¹⁶.

Cum au existat secții de votare în care, deși ar fi fost necesare 4 sau 5 cabine de vot în temeiul normei potrivit căreia la fiecare 300 de alegători arondați la o secție de votare se asigură câte o cabină de vot, nu au fost asigurate decât 3, se pune problema cine ar trebui să răspundă pentru această subtilă încălcare a legii. O calificăm ca subtilă deoarece, cel puțin la prima vedere, o astfel de încălcare este dificil de sesizat în condițiile în care numărul ștampilelor cu mențiunea votat s-a menținut, aspect confirmat și de art. 13 alin. (1) al *Hotărârii Autorității Electorale Permanente nr. 11/2019*, potrivit căruia „la stabilirea numărului total al ștampilelor cu mențiunea „VOTAT” se va lua în calcul un număr de 5 ștampile cu mențiunea "VOTAT" pentru fiecare secție de votare”.

Subliniem că, în condițiile în care toate celelalte aspecte inerente unei bune organizări ar fi asigurate, scăderea numărului de cabine de vot nu are alt efect decât scăderea cadenței procesului electoral, aspect cu impact în special asupra secțiilor de votare cu mare aflax de alegători, precum cele din străinătate. În cazul secțiilor de votare din țară, datorită unei prezențe la vot sub numărul alegătorilor înscrși în copiile de pe listele electorale permanente și speciale, lipsa unei cabine de vot nu are ca efect împiedicarea dreptului de a alege, ci are mai degrabă darul de stârni frustrări în rândul electoratului și eventual abandonarea de bunăvoie a statului la coadă, datorită timpului de așteptare mai îndelungat pentru exercitarea dreptului la vot în perioadele de maxim aflax.

Niciuna dintre legile amintite nu sancționează *expressis verbis* încălcarea obligației de a asigura un număr suficient de cabine de vot. Totuși, acestea prevăd o

¹⁴ Publicată în M. Of. nr. 315 din data de 23 aprilie 2019.

¹⁵ Aspect constatat de autor pe cale empirică în calitate de președinte al biroului electoral al unei secții de votare și confirmat a nu fi fost un caz izolat de către o parte din studenții săi care și-au exercitat dreptul de vot la Alegerile pentru Parlamentul European 2019.

¹⁶ Deși în cazul alegerilor pentru Parlamentul European numărul cabinelor și al ștampilelor trebuie să fie proporțional nu numai cu numărul alegătorilor înscrși în copiile de pe listele electorale permanente și speciale, ci și cu *numărul estimat al alegătorilor care vor fi înscrși în listele electorale suplimentare*.

sanctiune contravențională¹⁷ pentru nerespectarea hotărârilor Autorității Electorale Permanente, deci inclusiv a Hotărârii nr. 44/2016.

În cazul alegerilor pentru Președintele României [art. 55 lit. m) din Legea nr. 370/2004], fapta se sancționează cu amendă de la 1.000 lei la 2.500 lei iar constatarea acesteia revine împuterniciților președintelui Autorității Electorale Permanente¹⁸ atunci când fapta este săvârșită de *autorități ale administrației publice centrale sau locale*, precum în cazul obligației primarilor și prefecților de a asigura un număr suficient de cabine de vot [art. 56 alin. (2) lit. f) din Legea nr. 370/2004].

O reglementare cvasi-identică găsim în Legea privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European [art. 53 lit. m), art. 54 alin. (1) și art. 54 alin. (2) lit. f) din Legea nr. 33/2007], Legea privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților [art. 98 lit. j), art. 99 alin. (1) și art. 99 alin. (2) lit. d) din Legea nr. 208/2015]¹⁹, precum și în Legea pentru alegerea autorităților administrației publice locale [art. 108 lit. y), art. 109 și art. 110 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 115/2015]²⁰.

Legea privind organizarea și desfășurarea referendumului nu sancționează *per se* nerespectarea hotărârilor Autorității Electorale Permanente, ci, în privința atribuțiilor care revin autorităților publice, precum și cu privire la procedura de votare, se limitează la a face trimitere în cadrul art. 15¹ alin. (5) la aplicarea corespunzătoare a dispozițiilor privind alegerile pentru Senat și Camera Deputaților, alegerile pentru Președintele României, alegerile pentru membrii din România în Parlamentul European sau alegerile pentru autoritățile administrației publice locale, după caz, în situația în care referendumul național are loc la aceeași dată cu vreuna din alegerile menționate.

În concluzie de *lege ferenda* se impune revenirea la regula potrivit căreia fiecare secție de votare trebuie să dispună de un număr de ștampile cu mențiunea „VOTAT” *egal* cu cel al cabinelor de vot, dar nu mai mare de numărul membrilor biroului electoral al secției de votare, numărul optim al acestor ștampile fiind cuprins între 5 și 7. Evident, în cazul secțiilor de votare din străinătate nu ar trebui

¹⁷ În măsura în care faptele nu constituie infracțiunea electorală prevăzută de art. 385 alin. (1) Cod penal (împiedicarea exercitării drepturilor electorale).

¹⁸ Potrivit art. 103 alin. (1) lit. h) din Legea nr. 2018/2015, Autoritatea Electorală Permanentă are ca atribuție principală *controlul și monitorizarea îndeplinirii sarcinilor care revin autorităților publice și altor organisme în pregătirea și organizarea proceselor electorale*, deci inclusiv cele privind un număr suficient de cabine de vot. În același sens, art. 3 lit. h) și i) din Regulament de organizare și funcționare a Autorității Electorale Permanente (aprobat prin Hotărârea Birourilor permanente ale Camerei Deputaților și Senatului nr. 2/2019) prevede că Autoritatea exercită, pe de o parte, *o funcție de prevenire* prin care elaborează și operaționalizează mecanisme și proceduri de prevenție a încălcării legislației în domeniul său de activitate, iar, pe de altă parte, mai exercită și *o funcție de control* prin care se realizează verificarea respectării legislației în sfera sa de competență și aplicarea sancțiunilor prevăzute de lege, unde este cazul.

¹⁹ Cu diferența că amenda este de la 4.500 lei la 10.000 lei [art. 99 alin. (1) din Legea nr. 208/2015].

²⁰ *Idem* de la 2.200 lei la 3.000 lei [art. 109 din Legea nr. 115/2015].

pusă problema dimensionării secției de votare și al biroului ei electoral, ci multiplicarea acestora. În plus, obligația de a verifica faptul că numărul de cabine de vot corespunde prevederilor legale ar trebui menționată *expressis verbis* în sarcina autoritățile competente.

Bibliografie:

1. *Constituția României*, republicată în M. Of. nr. 767 din data de 31 octombrie 2003.
2. *Legea nr. 208 din 20 iulie 2015* privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente, publicată în M. Of. nr. 349 din data de 553 din data de 24 iulie 2015.
3. *Legea nr. 115 din 19 mai 2015* pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali, publicată în M. Of. nr. 349 din data de 20 mai 2015.
4. *Legea nr. 33 din 16 ianuarie 2007* privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European, republicată în M. Of. nr. 627 din data de 31 august 2012.
5. *Legea nr. 370 din 20 septembrie 2004* pentru alegerea Președintelui României, republicată în M. Of. nr. 650 din data de 12 septembrie 2011.
6. *Legea nr. 3 din 22 februarie 2000* privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în M. Of. nr. 84 din data de 24 februarie 2000.
7. *Hotărârea Autorității Electorale Permanente nr. 11 din 19 aprilie 2019* privind unele măsuri pentru buna organizare și desfășurare a alegerilor pentru membrii din România în Parlamentul European din anul 2019, publicată în M. Of. nr. 315 din data de 23 aprilie 2019.
10. *Hotărârea Birourilor permanente ale Camerei Deputaților și Senatului nr. 2 din 17 aprilie 2019* pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Autorității Electorale, publicată în M. Of. nr. 313 din data de 22 aprilie 2019.
8. *Hotărârea Autorității Electorale Permanente nr. 44 din 10 noiembrie 2016* privind setul de condiții minimale pe care trebuie să le îndeplinească locațiile în care funcționează secțiile de votare, precum și dotarea minimală a acestora, publicată în M. Of. nr. 915 din data de 14 noiembrie 2016.
9. *Hotărârea Autorității Electorale Permanente nr. 4 din 29 septembrie 2008* privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească localurile secțiilor de votare pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului, publicată în M. Of. nr. 675 din data de 1 octombrie 2008.